

ХРОНІКА ПОДІЙ

Zygmunt Wiatrowski

(Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku)

IV FORUM POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZERKASACH

Chodzi w szczególności o czwarte z kolei spotkanie polskich i ukraińskich pedagogów, które odbyło się w dniach od 23 do 25 maja 2011 r. w Narodowym Uniwersytecie im. Bohdana Chmielnickiego w Czerkasach. Historia tychże spotkań nie jest zbyt długa, bo datuje się od 2005 r., lecz można już dzisiaj mówić o bogactwie stosowanych w tym okresie rozwiązań organizacyjno-programowych.

I Forum odbyło się w Polsce w 2005 r. w gościnnym Sanatorium Leśników w Jaszowcu-Ustroniu k. Wisły.

II Forum odbyło się na Ukrainie — w Kijowie w 2007 r. i było wzbogacone nadaniem przez Akademię Nauk Pedagogicznych Ukrainy prof. Stanisławowi Kaczorowi i prof. Zygmuntowi Wiatrowskiemu tytułów naukowych — Doktora Honoris Causa.

III Forum odbyło się w Warszawie — na Zamku Królewskim i w Zamościu w 2009 r.

Inicjatorami i organizatorami powyższych spotkań naukowych oraz kulturalnych i edukacyjnych byli:

—ze strony polskiej — prof. Franciszek Szlosek i prof. Tadeusz Lewowicki z Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN,

—ze strony ukraińskiej — prof. Nella Nyczkało i prof. Iwan Zjaziun z Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy.

Już ponad 10 lat temu z inicjatywy wyżej wymienionych rozpoczęto rozległą współpracę Polsko-Ukraińską w obszarze nauk pedagogicznych, a w szczególności w zakresie pedagogiki pracy, pedagogiki zawodowej, psychologii pracy, filozofii i socjologii pracy i nade wszystko w zakresie teorii i praktyki kształcenia zawodowego — z myślą o wymiarach europejskich tej edukacji.

Jak już zaakcentowano — organizatorem IV Forum był Narodowy Uniwersytet w Czerkasach, ściśle współpracujący z Narodową Akademią Nauk Pedagogicznych. W tym sensie głównymi Bohaterami Czerkaskiego Forum byli — Rektor Uniwersytetu — prof. Anatoli Kuźmiński i Prezydent Akademii — prof. Wasyl Kremeń, natomiast głównymi realizatorami szczytnego spotkania byli — oprócz Rektora Uniwersytetu także prof. Nella Nyczkało i prof. Iwan Zjaziun ze strony ukraińskiej oraz prof. Franciszek Szlosek i prof. Stefan M. Kwiatkowski ze strony polskiej.

W IV Forum uczestniczyło ogółem około 200 osób, w tym wielu Gości oficjalnych i po 27 Delegatów z Polski i z Ukrainy. W tym przypadku godzi się przypomnieć, że już od pierwszego Forum przyjęto zasadę, iż strony partnerskie reprezentowane są przez 25 Uczestników z Polski i z Ukrainy, natomiast

Organizatorzy kolejnego Forum zapraszają także dalszych Uczestników z własnego kraju stosownie do posiadanych warunków i możliwości.

Zaproszonym Gościem honorowym IV Forum Ukraińsko-Polskiego był Przewodniczący Parlamentu Europejskiego — prof. zw. dr hab. Jerzy Buzek, którego w Czerkasach reprezentował dr Paweł Kowal — Poseł do Parlamentu Europejskiego, Przewodniczący Delegacji UE do Komisji Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina.

Forum odbywało się pod patronatem:

- Ministerstwa Oświaty i Nauki, Młodzieży i Sportu Ukrainy,
- Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy,
- Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk,
- Towarzystwa Naukowego „Polska-Ukraina”,
- Administracji Państwowej Obwodu Czerkaskiego,
- Rady Obwodowej w Czerkasach,
- Rady Miejskiej w Czerkasach.

W programie ramowym Forum przewidziano i realizowano:

→ w dniu 22 maja 2011 r. — przybycie i zakwaterowanie Uczestników Forum, zapoznanie ich z Uczelnią Czerkaską oraz udział w Koncercie powitalnym Studentów i Pracowników w Ośrodku sportowo-uzdrowiskowym Uniwersytetu w Sokyrno;

— w kolejnych dniach Forum (od 23 do 25 maja 2011 r.):

— Uroczyste otwarcie Forum z udziałem wielu dostojnych Gości.

— Przegląd filmu dokumentalnego „**Polski ślad na Ukrainie**”.

— Trzy posiedzenia plenarne.

— Pracę w czterech Sekcjach problemowych.

— Wyjazd do wsi Tymosziwka — Spotkanie ze Społecznością Szkoły Ogólnokształcącej im. Karola Szymanowskiego oraz zwiedzenie Szkoły i Wystawy — Muzeum Karola Szymanowskiego.

— Wyjazd do Humania (oddalonego od Czerkas o około 200 km) — charakteryzującego się licznymi śladami polskości z minionych wieków, w celu zwiedzenia największego Parku na Ukrainie a piątego co do wielkości w Europie, utrwalonego w dokumentach oficjalnych i w literaturze, szczególnie historycznej, pod nazwą „Sofijówka”, a także dla odbycia Uroczystej kolacji w Restauracji Parkowej, związanej z zakończeniem Forum Czerkaskiego. Z dokonanego wykazu głównych punktów programowych spotkania pedagogów polskich i ukraińskich wynika jednoznacznie, że ich trzydniowy pobyt na Gościnnej Ziemi Czerkaskiej był wyjątkowo pracowity, ale i pożyteczny dla nauk pedagogicznych i edukacji oraz dla wzbogacenia kultury reprezentantów przyjaznych narodów. Dla nadania temu uogólnieniu pełniejszej wiarygodności, dokonajmy skróconego przybliżenia istotnych treści i rozwiązań organizacyjnych w realizacji kijowskich i czerkaskich liderów.

■ Oficjalnego otwarcia Forum dokonali oraz słowa powitalne wygłosili:

— Minister Nauki i Oświaty Ukrainy — dr Dymitro Tabacznik — członek Akademii Nauk Prawnych Ukrainy,

— Prezydent Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy — prof. Wasyl Kremeń — członek Narodowej Akademii Nauk Ukrainy,

oraz

— dr Sergij Tyłub — Przewodniczący Administracji Państwowej Obwodu Czerkaskiego, Bohater Ukrainy,

— dr Paweł Kowal — Przewodniczący Delegacji UE do Komisji Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina,

— prof. Stefan M. Kwiatkowski — Przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN,

— prof. Anatoli Kuźmicki — Rektor Narodowego Uniwersytetu im. Bohdana Chmielnickiego w Czerkasach, członek ANP Ukrainy.

■ W części oficjalnej, związanej z rozpoczęciem obrad Forum, wielce interesujące rozważania wprowadzające do obrad plenarnych, a tym bardziej w Sekcjach problemowych, przedstawili:

1) prof. Wasyl Kremeń — Prezydent NANP Ukrainy — „Wprowadzenie do nowej filozofii oświaty w Ukrainie”,

2) dr Paweł Kowal — Przewodniczący Delegacji UE — „Młodzież ukraińska w Unii Europejskiej — wyzwania i perspektywy”,

3) prof. Tadeusz Lewowicki — Wieloletni Przewodniczący KNP PAN — „Pedagogika w Polsce — obraz zjawisk korzystnych i niepokojących po dwudziestu latach transformacji ustrojowej”,

4) prof. Iwan Zjaziun — Dyrektor Instytutu Pedagogicznej Oświaty i Oświaty Dorosłych NANP Ukrainy — „Komputerowa technologia uczenia — aspekty aksjologiczne”,

5) prof. Stefan M. Kwiatkowski — Przewodniczący KNP PAN — „Komitet Nauk Pedagogicznych — jego miejsce i funkcje w strukturze Polskiej Akademii Nauk”.

■ W drugiej części plenarnej także referaty wprowadzające m.in. ogłosili:

6) prof. Wiktor Andruszczenko — Rektor Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie — „Przygotowanie nowego nauczyciela w kontekście oczekiwań Unii Europejskiej”.

7) prof. Stanisław Kaczor — Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu — „Pedagogika pracy i andragogika w Polsce — dwie bratnie subdyscypliny”.

8) prof. Anatoli Kuźmiński — Rektor Uniwersytetu Czerkaskiego — „Związki Ziemi Czerkaskiej z Polskością w kontekście rozwiązywania problemów oświatowych”.

9) prof. Franciszek Szlosek — Przewodniczący Towarzystwa Naukowego „Polska-Ukraina”, Dyrektor Instytutu Pedagogiki APS w Warszawie — „Pedagogika pracy w przededniu swego 40-lecia istnienia”.

10) prof. Zygmunt Wiatrowski — Dyrektor Instytutu Pedagogiki Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku — „Tendencje specjalizacyjne, integracyjne i globalizacyjne w naukach pedagogicznych w Polsce”,

11) prof. Jerzy Niemiec — Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku — „Oświata w Polsce na początku XXI wieku”.

12) prof. Nella Nyczkało — Pierwszy zastępca Instytutu Pedagogicznej Oświaty i Oświaty Dorosłych NANP Ukrainy — „Pedagogika pracy i pedagogika

zawodowa w systemie nauk pedagogicznych — w aspekcie naukoznawczym". Łącznie podczas Sesji plenarnych wystąpiło 24 profesorów i doktorów z Polski i Ukrainy, przy czym problemy nauk pedagogicznych w Polsce przybliżyli też licznie zgromadzonym uczestnikom Forum: prof. Eugenia I. Laska, prof. Andrzej Bogaj, prof. Jan Łaszczyk, prof. Jerzy Kunikowski i ks. prof. Jan Zimny. W zbiorze konferencyjnym ukazał się też artykuł prof. Tadeusza W. Nowackiego pt. „Znaczenie niszy poznawczej, języka i doświadczenia w aktywności poznawczej człowieka”; jednak z powodu osłabionego stanu zdrowia Profesora zabrakło w Czerkasach, był tylko często wspominany.

■ Znaczna część Uczestników Forum prezentowała swoje opracowania i przemyślenia oraz stanowiska naukowe podczas obrad w czterech Sekcjach problemowych, którym przewodniczyli:

I — W Sekcji pierwszej pod hasłem: „Filozofia oświaty — Konstruktivism jako osobliwość rozwoju współczesnej pedagogiki” — obradami kierowali — prof. Urszula Jeruszka z Warszawy i prof. Piktro Sauh z Żytomierza;

II — W Sekcji drugiej pod hasłem: „Współczesne kierunki rozwoju pedagogiki w Polsce i Ukrainie — Subdyscypliny nauk pedagogicznych” — obradami kierowali — prof. Urszula Ostrowska z Bydgoszczy i prof. Walery Bykiw z Kijowa;

III — W Sekcji trzeciej pod hasłem: „Metodologia pedagogicznych doświadczeń — Eksperyment w doświadczeniach pedagogicznych” — obradami kierowali — prof. Jan Jaszczuk z Warszawy i prof. Nina Tarasenkova z Czerkas;

IV — W Sekcji czwartej pod hasłem: „Nowe tendencje w przygotowaniu nauczycieli — Analiza porównawcza w kontekstach — pedeutologicznym i ogólnopedagogicznym” — obradami kierowali — prof. Stanisław Kunikowski z Włocławka i doc. Olga Szczerbak z Kijowa.

I w tej części obrad naukowych o wymowie pedagogicznej oraz edukacyjnej zaprezentowano wiele interesujących rozważań z obszaru współczesności wiedzy i badań pedagogicznych. Niestety, duże liczebności uczestników tych obrad oraz brak czasu spowodowały, iż tylko niektórzy, najbardziej zainteresowani i aktywni, dostąpili zaszczytu referowania swoich opracowań.

■ Podsumowania całości obrad konferencyjnych dokonali: prof. Iwan Zjaziun, prof. Nella Nyczkało, prof. Franciszek Szlosek i prof. Anatoli Kuźmiński — a zatem Główni inicjatorzy i realizatorzy IV Forum Ukraińsko-Polskiego. Padło wiele doniosłych stwierdzeń, uogólnień i wniosków, dotyczących m.in. wyjątkowo wysokiej rangi czerkaskiej wykładni dla współczesności i przyszłości edukacji oraz nauk pedagogicznych, nie tylko w przyjaznej i współpracującej ze sobą, w coraz rozleglejszych wymiarach, Polsce i Ukrainie.

Wystarczy chociażby jeszcze raz podkreślić, iż zaproszonym Gościem honorowym Forum był Przewodniczący Parlamentu Europejskiego — prof. Jerzy Buzek i że w Jego imieniu dr Paweł Kowal w sposób wyjątkowo interesujący i zachęcający wypowiedział się (w formie specjalnie przygotowanego i opublikowanego w zbiorze konferencyjnym referatu) na temat „wyzwań i perspektywy młodzieży ukraińskiej w Unii Europejskiej”.

W swojej wersji uogólniającej skłonny jestem stwierdzić, co następuje:

1) Aktualny stan, a tym bardziej priorytetowo traktowane kierunki dalszego rozwoju nauk pedagogicznych i edukacji w Polsce oraz w Ukrainie są nawet zadowalające; przynajmniej w skali europejskiej ten stan i ten rozwój są doceniane, jako że coraz wyraźniej prowadzą one do osiągnięcia i w Polsce, i w Ukrainie europejskiego wymiaru edukacji.

2) Cechą szczególną nauk pedagogicznych w obu partnerskich krajach jest, że mimo wyraźnych tendencji integracyjnych i globalizacyjnych nie tracą one wartości i tradycji narodowych.

3) Dostrzegane dzisiaj, a nawet akcentowane coraz bardziej zróżnicowane tendencje dalszego rozwoju nauk pedagogicznych i wiedzy pedagogicznej uznawane są jako swoista prawidłowość naszych czasów. Oznacza to, że tradycyjne dążenie do specjalizacji w nauce, a tym bardziej do powoływania coraz to nowych kierunków studyjnych i specjalności naukowych, wzbogacane jest dzisiaj nowymi procesami w rozwoju nauki — w szczególności procesem integracji oraz procesem globalizacji. W swoich rozważaniach i analizach naukoznawczych, przedstawionych podczas Forum Czerkaskiego, tym właśnie procesom poświęciłem wiele uwagi — próbując wykazać, że jednostronne lub biegunowe traktowanie tychże, mimo ich jakoby logicznej sprzeczności, nie może gwarantować dalszego pomyślnego rozwoju współczesnego kompleksu nauk pedagogicznych. Idąc dalej skłonny jestem twierdzić, że nastawianie się niektórych pedagogów-teoretyków na negowanie wyróżnionych wcześniej licznych subdyscyplin pedagogicznych na rzecz stosowania li tylko globalnych rozwiązań stanowi zaledwie wyraz daleko idącego nieporozumienia.

4) Z perspektywy czasowej kolejnych spotkań partnerskich w randze Forum Polsko-Ukraińskiego wynika, że w różnych debatach naukowych na plan pierwszy wysuwane są problemy pedagogiki pracy i pedagogiki zawodowej oraz edukacji zawodowej. Jest to sytuacja nieprzypadkowa. Przed 10-laty, gdy nawiązywano współpracę polsko-ukraińską w obszarze nauk pedagogicznych i nauk o pracy — ze strony ukraińskiej inicjatorami byli liderzy pedagogiki zawodowej i psychologii pracy oraz nowej filozofii edukacji — prof. Nella Nyczkało, prof. Iwan Zjaziun i prof. Wasyl Kremeń — kierujący wówczas (po dzień dzisiejszy) odpowiednim Instytutem naukowym oraz całą Akademią Nauk Pedagogicznych Ukrainy; z kolei ze strony polskiej — liczący się w skali kraju pedagogzy pracy i jej zwolennicy w osobach prof. Franciszka Szloska, prof. Tadeusza Lewowickiego i prof. Stefana M. Kwiatkowskiego, oczywiście silnie wspierani przez twórców i współtwórców pedagogiki pracy — prof. Tadeusza W. Nowackiego, prof. Zygmunta Wiatrowskiego i prof. Stanisława Kaczora. Dzisiaj po obu stronach zwolenników i realizatorów tego nurtu działań w ramach szeroko rozumianych nauk pedagogicznych i nauk o pracy jest wielu, a kolejne spotkania w formule „Forum” są tego dobrym potwierdzeniem. Ale rzecz zasiugująca na dostrzeżenie i podkreślenie — w naszej „Wspólnocie”

występują coraz liczniej także inni reprezentanci nauk pedagogicznych i nauk o pracy oraz nauk społecznych, przy czym odczuwalnie aktywni stają się andragodzy, pedagogzy społeczni, pedeutologowie oraz filozofowie. Możliwe, że sprzyja temu coraz bardziej i szerzej współczesne rozumienie edukacji zawodowej, która w regulacjach unijnych wiązana jest także z edukacją

ustawiczną i z edukacją aksjologiczną. A może przekonywuje nas coraz bardziej teza głoszona przez twórców i znaczne grono pedagogów pracy, iż głównie „wiedza i praca” stają się aktualnie najbardziej znaczącymi wyznacznikami współczesnego rozwoju cywilizacyjnego, a tym bardziej ludzkiego.

W toku prowadzonych obrad na szczególne podkreślenie i uznanie zasługuje zapewnienie obustronnych tłumaczeń kabinowych na wysokim poziomie.

■ Program dopeiniający IV Forum Ukraińsko-Polskiego

Chodzi nade wszystko o bardzo interesujący program kulturalny, poznawczy i emocjonalny, któremu nadano wyjątkowo wysoką rangę.

Już w dniu przyjazdu do Czerkas (22.05.2011 r.) dane nam było uczestniczyć w przepięknym programie artystyczno-gimnastycznym w wykonaniu studentów Uniwersytetu. Nie czas i miejsce ku temu, aby opisywać kolejne sceny tej nadzwyczajnej prezentacji. Ale trudno nie wspomnieć o wzruszających tonacjach nasyconych tradycjami polskimi, a tym bardziej o melodii „Sto lat...”, wykonanej po polsku niemal w dziesięciu wersjach tonacyjnych. Następnego dnia podczas oficjalnego otwarcia Forum uroczono nas filmem dokumentalnym (przygotowanym i wykonanym w sposób niemal profesjonalny „siłami” Uczelni), któremu nadano jakże wymowny tytuł: „Polski ślad na Ukrainie”.

Następne punkty programu kulturalnego i poznawczego, nasycone do maksimum „polskim śladem na Ukrainie”, a co się z tym wiąże — wzniosłymi przeżyciami uczestniczących w Forum Polaków — to wizyty: w Szkole Ogólnokształcącej im. Karola Szymanowskiego we wsi Timosziwka i w Parku „Sofijówka” w Humaniu (o czym szerzej napisano przy omawianiu „części oficjalnej” Forum w dniu 23.05.2011 r.).

Literatura poświęcona tym szczególnym „ślodom polskim” jest nawet bogata, stąd rezygnując w tym miejscu z odpowiednich opisów odsyłamy do niej także Czytelników niniejszej relacji. Podczas Uroczystej kolacji pożegnalnej — w zachęcającej do bytności Restauracji Parkowej — podczas przemówień okolicznościowych wielu najbardziej aktywnych Uczestników Forum w sposób wyjątkowo zgodny podkreślało, że IV Forum Ukraińsko-Polskie zorganizowane przez Narodowy Uniwersytet Czerkaski — przy silnym wsparciu Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy praï Władz Obwodowych Gościnnej Ziemi Czerkaskiej i władz lokalnych Czerkas — zasłużyło na szczególnie wysokie wyróżnienie z racji wspaniałej jego organizacji, panującej podczas całego okresu bytności wyjątkowego klimatu przyjaźni i serdeczności oraz wspaniałego udokumentowania tegoż nadzwyczajnego spotkania nie tylko naukowego. Zrozumiałe dla wszystkich stało się, że w roli swoistego lidera i bohatera zarazem zaprezentował się nade wszystko Rektor Uniwersytetu — prof. zw. dr hab. Anatoli Kuźmiński, chociaż z pola wyróżniającego widzenia ani na chwilę nie schodzili — prof. Wasyl Kremeń, prof. Iwan Zjaziun, prof. Nella Nyczkało i prof. Franciszek Szlosek z Warszawy.

* * *

Tytułem zakończenia tej szczególnej relacji sprawozdawczej dodam jeszcze, że Forum w Czerkasach okazało się także wielce sprzyjające dla wyakcentowania od ponad roku trwającej współpracy partnerskiej między Narodowym Uniwersytetem im. Bohdana Chmielnickiego w Czerkasach a Wyższą Szkołą

Humanistyczno-Ekonomiczną we Włocławku. Tę drugą Uczelnię reprezentowali — Rektor WSHE — prof. dr hab. Stanisław Kunikowski oraz Dyrektor Instytutu Pedagogiki WSHE — prof. zw. dr hab. Zygmunt Wiatrowski — główny inicjator i realizator owej współpracy. Przepuszczalnie ta okoliczność zdecydowała o tym, że podczas oficjalnego zakończenia obrad IV Forum Rektor Uniwersytetu Czerkaskiego nadał Profesorowi Medal Pamiątkowy tej wielce zasłużonej Uczelni. O dobrze układającej się współpracy obu wymienionych wyżej Uczelni pisano już wcześniej w innych opracowaniach. Rektor prof. Anatoli Kuźmiński potraktował nasz pobyt w Czerkasach także jako odpowiednią rewizytę w kontekście swojej bytności w maju 2010 r. we Włocławku i w Ciechocinku (o czym szerzej napisano w piśmie WSHE — „Vladislavia” w październiku 2010 r.). Za ten swoisty ukłon, przy nawale ważniejszych zobowiązań, Profesorowi Anatoli Kuźmieskiemu serdecznie dziękują — Jego specjalni Goście — prof. Stanisław Kunikowski i prof. Zygmunt Wiatrowski z Włocławka.